

WILLKOMMEN | WITAMY | VÍTEJTE

**WIE BEWERTEN SIE DAS EU-WAHL-
ERGEBNIS IN IHREM TEIL DER EURO-
REGION NEISSE-NYSA-NISA?**

Dorotty Szalma,
Schauspielintendantin
Gerhart-Hauptmann-
Theater Görlitz-Zittau

Als sehr besorgniserregend. Der Stimmenzuwachs für die Rechtspopulisten ist zweifellos das Ergebnis einer freien Wahl und somit Teil des demokratischen Prozesses. Aber man spürt bei vielen Menschen die zunehmende Angst, dass sich die Demokratie selbst abschafft und damit die Grundidee eines demokratischen Staatswesens ad absurdum geführt wird.

Bardzo niepokojące. Wzrost liczby głosów prawicowych populistów jest niewątpliwie wynikiem wolnych wyborów, a zatem częścią procesu demokratycznego. Ale wielu ludzi coraz bardziej obawia się, że demokracja sama się zniesie i że podstawowa idea demokratycznego państwa zostanie zredukowana do absurdu.

Jako velmi znepokojivý. Nárůst počtu hlasů pravicovým populistům je bezpochyby výsledkem svobodné volby a zároveň součástí demokratického procesu. U mnoha lidí je cítit narůstající strach, že demokracie odstraňuje sama sebe, a tím je i základní myšlenka demokratického státu dovedena ad absurdum.

**JAK OCENIA PAN WYBORY DO PARLA-
MENTU EUROPEJSKIEGO W EURO-
REGIONIE NEISSE-NYSA-NISA?**

Tadeusz Wnuk,
Dyrektor Naczelny Teatru
im. Cypriana Kamila
Norwida w Jeleniej Górze

Uważam, że wybory do Parlamentu Europejskiego są w pełni demokratyczne, i to jest najistotniejsze – to wypowiedziana wola i potrzeba mieszkańców Europy.

Domnívám se, že volby do Evropského parlamentu jsou zcela demokratické, a to je to nejdůležitější – je to vyjádřená vůle a potřeba občanů Evropy.

Ich glaube, dass die Wahlen zum Europäischen Parlament völlig demokratisch sind. Und – das ist das Wichtigste – es sind der zum Ausdruck gebrachte Wille und die Bedürfnisse der Menschen in Europa.

**JAK HODNOTÍTE VÝSLEDEK VOLEB DO
EVROPSKÉHO PARLAMENTU VE VAŠÍ
ČÁSTI REGIONU NEISSE-NYSA-NISA?**

Jarmila Levko,
Ředitelka Divadla
F. X. Šaldy Liberec

To, co je pozitivní, že Volební účast v těchto Eurovolbách byla přece jen vyšší – přišlo 28,7% lidí – než v roce 2014 kdy byla volební účast 18,2%. Stále to ale znamená, že více než dvě třetiny českých Evropská unie příliš nezajímá. Doufám, že se novým europoslancům lépe podaří lidem vysvětlit smysl a poslání EU.

Positiv ist, dass die Wahlbeteiligung 2019 höher war als erwartet – es kamen 28,7% der Menschen – dagegen lag die Wahlbeteiligung im Jahre 2014 bei nur 18,2%. Das bedeutet dennoch, dass sich mehr als zwei Drittel der Tschechen wenig für die Europäische Union interessieren. Ich hoffe, dass es den neuen EU-Abgeordneten gelingt, den Menschen den Sinn und die Mission der EU besser zu erklären.

Pozitivně stráná jest to, že frekvence v Evropě byla vyšší než očekivano – 28,7% osob hlasovalo, podczas gdy w 2014 r. frekwence wyniosła tylko 18,2%. Jednak nadal oznacza to, że ponad dwie trzecie ludności czeskiej nie jest zbyt zainteresowana Unią Europejską. Mam nadzieję, że nowi posłowie do PE będą w stanie lepiej wyjaśnić ludziom znaczenie i misję UE.

Die trinationale Theaterinitiative J-O-Š, benannt nach den Gipfeln des Dreiländerecks Ještěd-Oybin-Šniežka, ist eine kreative Partnerschaft zwischen den Theatern in Liberec, Zittau und Jelenia Góra. Über die künstlerischen Ergebnisse wird dreimal jährlich in dieser J-O-Š Theaterzeitung berichtet sowie kontinuierlich im Netz unter: www.g-h-t.de/de/J-O-S/.

Trójnarodowa inicjatywa teatralna J-O-Š, nazwana od szczytów górskich Trójstyku Ještěd-Oybin-Šniežka, jest twórczym partnerstwem między teatrami w Libercu, Zittau i Jeleniej Górze. O rezultatach artystycznych J-O-Š-ia relacjonuje trzy razy w roku czasopismo teatralne i systematycznie w internecie pod adresem: www.teatrnorwida.pl/projekt-miedzynarodowych-warsztatow-j-o-s/.

Trinacionální divadelní iniciativa J-O-Š, pojmenovaná podle vrcholů Trojzemí Ještěd-Oybin-Šniežka, je kreativní partnerství mezi divadly měst Liberec, Jelenia Góra a Zittau. O uměleckých výsledcích budou třikrát do roka informovat J-O-Š Divadelní noviny a zároveň se o nich lze dočíst na internetových stránkách: www.saldovo-divadlo.cz/j-o-s/o-projektu.

Tiráž/Impressum

Gerhart-Hauptmann-Theater Görlitz-Zittau GmbH,
Demianiplatz 2, 02826 Görlitz, Tel. +49 (0)3581 4747-0,
Geschäftsführer: Klaus Arauner, Caspar Sawade

Divadlo F. X. Šaldy Liberec, Zhořelecká 344/5,
460 01 Liberec, Tel. : +420 485 104 188, IČO 00083143,
Ředitelka: Ing. Jarmila Levko

Šéfredakce/Chefredaktion: Jarmila Levko, Caspar Sawade;
Redakce/Redaktion: Elmar Mann (em), Hana Kramer (hk),
Michaela Raňanská (mr), Monika Tomková,
Gerhard Herfeldt, Patricia Hachtel, Ricarda Böhme

Grafický design: Martin Taller | Satz: Sandra Birnbaum
Překladatel/Übersetzer: Eva Fielko (ef), Petr Pytlík (pp) |
Opravy/Korrekturen: Hana Kramer

Cover © „The Walking Z“ GHT Artjom Belan/
„Ochutnejte divadlo“ DFXŠ Roman Dobeš | Portraits
© Paweł Sosnowski, Klaudia Cieplińska, Milan Bejč

Druck: Variograph Druck- & Vertriebs GmbH

Vydáno #9: 25.09.2019 v nákladu 170 000 kusů pro Liberecký
kraj a Landkreis Görlitz. Vychází třikrát ročně v rozmezí let
2017 – 2019. Evidenční číslo přidělené MK ČR E 22896.

Veröffentlichung #9: 25.09.2019; Auflage: 170 000 –
Verteilung an Haushalte in Liberec und Zittau sowie an
ausgewählte Kulturorte im Landkreis Görlitz.

Redakční uzávěrka/Redaktionsschluss: 13.09.2019;
Změny a doplnění vyhrazeny/Änderungen und Ergänzungen
vorbehalten.

J-O-Š koordinace/Koordination:
Ricarda Böhme: j-o-s@g-h-t.de, +49 (0)3583-770533,
Monika Tomková: tomkova@saldovo-divadlo.cz,
+420 720 500 998

UND WENN NICHT?

A CO KDYŽ NE?

Lesung „The Walking Z“ mit Schauspielerin Martha Pohla und Autor Daniel Ratthei

© Paweł Sosnowski

Autor Daniel Ratthei war einer der Gewinner des „Writers in Residence“-Wettbewerbs 2018 und schrieb für den Theater-JugendClub Zittau das Stück „The Walking Z“.

Es ist Sonntag. Es ist ungewöhnlich heiß. Auf den Straßen meiner Heimatstadt breitet sich eine seltsame Stille aus. Es ist Wahltag in Sachsen und Brandenburg. Wer in wenigen Stunden jubelnd seine Fäuste gen Himmel reckt oder wer betroffen dreinschaut, wissen wir noch nicht. Klar ist aber jetzt schon, dass viele Mitbürger eine Partei wählen, die sich für die beiden Schlagwörter Europa und Kultur in einer Weise interessiert, die als feindlich bezeichnet werden muss. Sicherlich haben die Wähler andere Gründe für jene Partei zu voten, als sich in Spielpläne von Theatern einzumischen, aber im Gesamtpaket ist auch diese Ungeheuerlichkeit drin.

Als Theaterschaffende können wir davon ausgehen, dass wir von misstrauischen Kräften, die nach der Regierungsverantwortung greifen, nichts zutragendes erwarten können. Die Manipulation erfolgt natürlich über die Finanzierung, die Kohle, den Zaster, MoneyMoney, PinkePinke. Der Geldhahn wird dann für Projekte wie „J-O-Š“ gar nicht erst aufgedreht. Wollen wir nicht, braucht es nicht, gibt es nicht! Das J-O-Š-Festival dreht erneut seine Runde und ich stelle die Frage: Wenn es nie stattgefunden hätte? Hätte sich die Welt auch weitergedreht, klar. Nur, seit Jahren trafen sich Menschen aus verschiedenen Ländern und machten etwas zusammen, nämlich Kunst. Es brachte hervor: Begegnungen, Kontakte, Applaus, Lachen, Staunen, gesellige Runden, Freundschaften, Liebeleien, Aufmerksamkeit, Preise, Selbstbewusstsein, Hoffnung, Inspiration, Bildung, Sprachkenntnisse, neue Stücke, neuen Mut und eine neue Selbstverständlichkeit und Normalität mit seinen internationalen Nachbarn. Das sind nachhaltige Errungenschaften. Es brachte nicht hervor: Abschottung, Einseitigkeit und Wut. Städte wie Zittau und Liberec liegen im Dreiländereck.

Sie liegen nicht im Zentrum (der Öffentlichkeit) ihres Landes, sondern stehen, wortwörtlich genommen, in der Ecke. Ich musste 2018 einigen Kollegen tatsächlich erklären, wo genau ich meine Autorenresidenz verbringe, und zwar nicht in der größeren, ähnlich klingenden Stadt im südwestlichen Teil von Sachsen. Gäbe es das „J-O-Š“ nicht, ich hätte den Irrtum nie aufklären können. Festivals à la „J-O-Š“ generieren Öffentlichkeit und sprengen die Grenzen zumindest im Geiste, und nur so verformt sich die Ecke zu einem kulturellen, multilingualen Hot-Spot. Und das, so sagt schon der Name, ist hot!

Daniel Ratthei

Autor Daniel Ratthei byl jedním z vítězů soutěže „Spisovatelé v rezidenci“ konané v roce 2018 a napsal pro divadelní klub mládeže v Žitavě inscenaci „The Walking Z“.

Je neděle. Je nezvykle horko. V ulicích mého rodného města se rozprostírá podivné ticho. V Sasku a Braniborsku je den voleb. Ještě nevíme, kdo za pár hodin zvedne pěsti k obloze ani kdo se bude zaraženě dívat. Již nyní je však jasné, že mnozí spoluobčané – tedy sousedé, příbuzní, známí – volí stranu, která se o dvě klíčová slova Evropa a kultura zajímá způsobem, který musíme nazvat nepřátelským. Zajisté mají voliči jiné důvody proč hlasovat pro tuto stranu, než aby zasahovali do herních plánů divadla, ale v celkově vzato je v tom i tato nestvůra.

Jako tvůrci divadla můžeme předpokládat, že od podezřelých sil, které se chopí vládní zodpovědnosti nemůžeme nic očekávat. Manipulace se samozřejmě odehrává prostřednictvím financování, prachů, škváry, love, MoneyMoney. Neotevrou se kohoutky na projekty jako „Mezinárodní divadelní spolupráce J-O-Š v Trojzemí Německo-Polsko-Česká republika“. Nechceme, nepotřebujeme, nelze! Opět se odehrává festival J-O-Š a já se ptám: co kdyby se to nikdy nestalo? Svět by se otáčel dál, jasně. Ale po léta se scházeli lidé z různých zemí a dělali něco společně, a to umění. To přineslo: setkání, kontakty, potlesk, smích, úžas, společenské akce, přátelství, flirtování, radost; pozornost, ceny, sebevědomí, naději, inspiraci, vzdělání, jazykové dovednosti, nová představení, novou odvahu a novou samozřejmost a normálnost se svými mezinárodními sousedy. Toto jsou udržitelné výsledky. Nepřineslo to: uzavření, jednostrannost a zlost. Města Žitava i Liberec se nacházejí v Trojzemí.

Nejsou ve středu (pozornosti veřejnosti) své země, ale doslova stojí v koutě. V roce 2018 jsem musel některým kolegům vysvětlit, kde přesně se chystám strávit svůj autorský pobyt, a sice ne ve větším podobně znějícím městě v jihozápadní části Saska. Kdyby neexistoval „J-O-Š“, nemohl bych býval chybu nikdy vysvětlit. Festivity à la „J-O-Š“ formují veřejnost a rozvracejí hranice alespoň v duchu, a pouze tím se nově formuje prostor pro kulturní a vícejazyčný hot-spot. A to, jak naznačuje název sám, je hot!

Daniel Ratthei

SPIELERISCHE DREIECKSBEZIEHUNG

HRAVÝ VZTAHOVÝ TROJÚHELNÍK

Die Protagonisten und ihr Fazit über die intensive J-O-Š Kooperation von 2016 bis 2019.

Was war, was bleibt, was wird? Wir stellen in der letzten Ausgabe dieser Zeitung, die das Projekt „Internationale Theaterkooperation J-O-Š im Dreiländereck Deutschland-Polen-Tschechien“ über drei Jahre begleitete und reflektierte, den Protagonisten – also Intendanten, Geschäftsführern und Dramaturgen – der drei beteiligten Bühnen in Jelenia Góra, Liberec und Zittau unabhängig voneinander vier Fragen zu ihrem ganz persönlichen Fazit nach den Jahren intensiverer J-O-Š-Kooperation und der Zukunft grenzüberschreitender Zusammenarbeit. Teilweise ergänzen sich ihre Antworten.

- 1) Was sind Ihre wichtigsten Erfahrungen und Erkenntnisse?
- 2) Welche Formen haben aus Ihrer Sicht gut, welche weniger gut funktioniert?
- 3) Was sollte aus Ihrer Sicht unbedingt bleiben oder intensiviert werden?
- 4) An welche Momente werden Sie sich wohl Ihr Leben lang erinnern?

Dorotty Szalma

Schauspielintendantin

Gerhart-Hauptmann-Theater Görlitz-Zittau (GHT)

- 1) Wir haben in den vergangenen Jahren eine unglaubliche Masse an neuen Erfahrungen sammeln können. Vieles, was zunächst als große Schwierigkeit erschien, ließ sich schlussendlich doch meistern. Und dabei hat die intensivere Zusammenarbeit Einfluss auf alle Bereiche des Theaters gehabt – bis hin zur Spielplangestaltung. Wir haben gelernt, wie auch Unvorhersehbares vorhersehbar werden kann und wie man damit umgeht, wenn ein Auftragswerk abgesagt werden muss. Vor allem aber haben wir gelernt, dass alles machbar ist, wenn man gute Partner an seiner Seite hat.
- 2) Vom der trinationalen J-O-Š-Jugend über die Koproduktionen mit den Partnertheatern bis hin zum Dreiländer-Abo: Alles hat wirklich sehr gut funktioniert. Selbstverständlich gab es auch hier und da Probleme, manches ist noch ausbaufähig – aber daran arbeiten wir weiterhin.
- 3) Alles. Tatsächlich sollte es unbedingt noch viel mehr werden.
- 4) An den Moment, als wir bei einer unserer Koproduktionen feststellen mussten, dass sich zwei der Schauspieler schämten, einen Geschlechtsakt vor Publikum nachzuahmen. Damit hatte ich wirklich nicht gerechnet. Aber daran sieht man, wie unterschiedlich solche Dinge in nahen, aber doch verschiedenen Regionen bewertet werden können.

Dorotty Szalma

Intendantka činohry divadla Gerharta-Hauptmanna v Görlitz-Zittau (GHT)

Protagonisté a jejich závěry ohledně intenzivní spolupráce J-O-Š v letech 2016 až 2019.

Co bylo, co zůstane, co bude? V posledním vydání novin, které po dobu tří let provázely projekt „mezinárodní divadelní spolupráce J-O-Š v Trojzemí Německo-Polsko-Česká republika“ položíme protagonistům, tedy ředitelům, generálním ředitelům a dramaturgům třech zúčastněných divadel v Jelení Hoře, Liberci a Žitavě, nezávisle na sobě čtyři otázky týkající se osobního závěru po letech intenzivní spolupráce J-O-Š a budoucnosti další přeshraniční spolupráce.

- 1) Jaké jsou Vaše nejdůležitější zkušenosti a poznatky po posledních třech letech intenzivnější spolupráce v projektu J-O-Š?
- 2) Které formy přeshraniční spolupráce z Vašeho pohledu fungovaly dobře a které naopak méně?
- 3) Co by mělo z Vašeho pohledu bezpodmínečně pokračovat nebo co by se mělo dokonce zintenzivnit?
- 4) Na které momenty asi nikdy nezapomenete?

- 1) V posledních letech jsme měli možnosti získat neskutečné množství nových zkušeností. Řada věcí, které se zpočátku zdály být velkým problémem, se nakonec dala zvládnout. A přitom měla intenzivnější spolupráce dopad na všechny části divadla – až k návrhu programu. Naučili jsme se, jak předvídat nepředvídatelné a jak se s tím vypořádat, když je třeba zrušit smlouvu. Především jsme se naučili, že je všechno možné, pokud při vás stojí dobří partneři.
- 2) Od trinacionální J-O-Š mládeže přes koprodukce s partnerskými divadly až k předplatnému v rámci Trojzemí: všechno fungovalo opravdu dobře. Samozřejmě, tu a tam se vyskytly problémy, něco se dá ještě dopracovat – ale na tom nadále pracujeme.
- 3) Všechno. Skutečně by z toho mělo být ještě mnohem víc.
- 4) Na okamžik, kdy jsme v jedné z našich koprodukcí zjistili, že se dva herci styděli napodobovat sexuální akt před publikem. S tím jsem opravdu nepočítala. Na tom je však dobře vidět, jak jsou tyto věci různě hodnoceny v blízkých, avšak přesto rozdílných regionech.

Jarmila Levko

Generalintendantin Divadlo F. X. Šaldy Liberec (DFXŠ)

- 1) Ich habe erkannt, dass unser Theater und das Zittauer Theater viel Gemeinsames haben. Wir haben ähnliche Probleme. Was J-O-Š betrifft, hat uns dieses Projekt ermöglicht Aktivitäten umzusetzen, die wir ohne europäische Förderung nicht umsetzen hätten können. Andererseits ist die Bürokratie im Zusammenhang mit diesem Projekt manchmal demotivierend.
- 2) Für mich persönlich haben die gemeinsamen Inszenierungsteams, in denen Künstler aus allen drei Ländern teilgenommen haben, gut kooperiert. Die gegenseitige Zusammenarbeit und künstlerische Inspiration sind sicherlich bereichernd. Der Austausch ist im Rahmen von Theaterfestivals sinnvoll. Die größte Enttäuschung war der Stückaustausch einer gemeinsamen Koproduktion, die Komplikationen und überflüssiges Nervenaufreiben für alle Teilnehmenden mit sich brachten, weil dann für die Umsetzung der Inszenierung weniger Zeit war, als wir uns alle gewünscht hätten.
- 3) Die Zusammenarbeit von den Inszenierungsteams sollte sicherlich fortgesetzt werden. Wir wissen schon heute, dass im Frühling des nächsten Jahres Dorotty Szalma die Regie der Oper „Don Giovanni“ übernehmen wird. Darauf freue ich mich sehr. Einige Aktivitäten, wie Austausch von Vorstellungen, Sprachkurse und Ähnliches werden wir ohne finanzielle Unterstützung aus dem Projekt nicht fortsetzen können.
- 4) Ich kochte beim Theaterfestival in Zittau zusammen mit Thomas Zenker. Genauer gesagt, Herr Oberbürgermeister hat gekocht – ich habe nur geholfen, das Essen den Festivalbesuchern zu servieren. Nicht zu vergessen waren ebenfalls die Präsentationen von Vorstellungen junger Menschen aus Liberec, Zittau und Jelenia Góra, direkt auch in Brüssel. Allgemein gesagt, im ganzen Projekt sind besonders die Begegnungen unvergesslich. Ich bedanke mich für diese.

Jarmila Levko

Generální ředitelka divadla F. X. Šaldy Liberec (DFXŠ)

- 1) Že naše divadlo a žitavské má mnohé společného. Trápí nás podobné věci. Co se týče projektu J-O-Š, ten nám umožnil dělat aktivity, které bychom bez finanční podpory EU dělat nemohli. Na druhé straně, byrokracie kolem projektu občas odrazuje.
- 2) Pro mě nejlépe fungovaly společné inscenační týmy, kdy se na vytvoření inscenace podíleli umělci ze všech tří zemí. Vzájemná spolupráce a umělecká inspirace je rozhodně obohacující. Výměny hostujících se mi zdají být smysluplné v rámci divadelních festivalů. Největším zklamáním byla změna titulu společné koproduktce, která přinesla nepříjemnosti a zbytečné nervy všem zúčastněným protože na realizaci inscenace bylo méně času, že bychom si všichni přáli.
- 3) Určitě by měla pokračovat spolupráce v rámci inscenačních týmů. Už dnes například víme, že na jaře příštího roku u nás bude režisovat operu Don Giovanni umělecká šéfka žitavského divadla Dorotty Szalma. Na to se moc těším. Některé aktivity, jako výměna představení, výuka jazyka a podobně budou bez finanční podpory z projektu nereálné.
- 4) Jak jsem na divadelním festivalu v Žitavě vařila s primátorem Thomasem Zenkerem. Tedy pan primátor uvařil, já jsem jen pomáhala servírovat jídlo návštěvníkům festivalu. A také prezentace představení mladých lidí z Liberce, Žitavy a Jelení Hory přímo v Bruselu. Vůbec, na celém projektu jsou nezapomenutelná hlavně setkání. Děkuji za ně.

Caspar Sawade

Kaufmännischer Geschäftsführer

Gerhart-Hauptmann-Theater Görlitz-Zittau (GHT)

- 1) Meine wichtigste Erfahrung lagen im Verstehen der kulturellen Unterschiede. Ich denke, in Polen und der Tschechischen Republik gibt es andere Sichtweisen auf Theater als in Deutschland. Zuhören und Verstehen waren die wichtigsten Fähigkeiten in diesem Projekt.
- 2) Am beeindruckendsten war das trinationale Theaterabo. Hier fand Begegnung über Kultur statt.
- 3) Die Zusammenarbeit der Jugendlichen, die gemeinsamen Inszenierungen, die Festivals – eigentlich alles!
- 4) An die Premiere von „House at the Crossroads“.

Caspar Sawade

Obchodní ředitel Divadla Gerharta-Hauptmanna v Görlitz-Zittau (GHT)

- 1) Mou nejdůležitější zkušeností bylo porozumět kulturním rozdílům. Domnívám se, že v Polsku a v České republice se na divadlo pohlíží jinak než v Německu. Naslouchání a porozumění byly v tomto projektu nejdůležitějšími dovednostmi.
- 2) Nejpůsobivější bylo trinationální divadelní předplatné. Díky němu docházelo k setkávání prostřednictvím kultury.
- 3) Spolupráce mládeže, společné inscenace, festivaly – Vlastně všechno!
- 4) Na premiéru „House at the Crossroads“.

Tadeusz Wnuk

Generalintendant Teatr Cypriana Kamila Norwida
Jelenia Góra (TCKN)

- 2) Wir halten die Leistungen des Jugendtheaters für wichtig und gut. Auch das, was innerhalb der Abos, also gegenseitige Besuche, kombiniert mit Kennenlernen und Stadtbesichtigungen, geschah. Es ist jedoch schwierig, über gemeinsame Festivals zu sprechen, wenn die „Gemeinsamkeit“ nur darin besteht, einmal im Jahr eine Vorstellung aus Jelenia Góra in Zittau und eine aus Deutschland in Jelenia Góra zu zeigen. Ein gemeinsames Festival ist ein Projekt, das auf gemeinsam festgelegten Programmatscheidungen basiert. Gemeinsam heißt: von drei Partnern. Wir müssen uns überlegen, ob ein solches Festival abwechselnd stattfinden soll: in Jelenia Góra, Zittau und Liberec – oder jedes Jahr in jeder der Städte. Das Kriterium sollte künstlerisch und nicht ideologisch sein. Es sollte ein gutes, modernes Theater sein – das ist alles. Und jede Seite sollte jeweils das ganze Festival betrachten, vom Anfang bis zum Ende. Ansonsten sind es nur Gastspiele. Man könnte sich überlegen, ob man eine Form des Wettbewerbs mit einer internationalen Jury einführen will, um sich nicht auf eine Überprüfung der Leistungen zu beschränken.
- 3) Belasst das Jugendtheater, einschließlich der Abos! Wir sollten uns alle unsere Premieren ansehen, uns über unsere künstlerischen Pläne informieren, unsere Regisseure, Bühnenbildner, Komponisten, Choreografen und auch Schauspieler zur Zusammenarbeit einladen.

Tadeusz Wnuk

Generální ředitel divadla Teatr Cypriana Kamila Norwida
Jelenia Góra (TCKN)

- 2) Činnost divadla mládeže pokládáme za důležitou a dobrou. Také to, co se odehrálo v rámci předplatného, tedy vzájemných návštěv spojených s poznáváním se navzájem a prohlídkou města. Je však obtížné hovořit o společných festivalech, kdy „společné“ se skládá z toho, že se jednou ročně odehraje vystoupení z Jelení Hory v Žitavě a jednoho z Německa v Jelení hoře. Společný festival je projekt založený na společně definovaných rozhodnutích o programu. Společně znamená: od tří partnerů. Musíme zvážit, zda by takový festival neměl probíhat střídavě: v Jelení Hoře, Žitavě a v Liberci – nebo každý rok ve všech městech. Toto kritérium by mělo být čisté umělecké a nikoliv ideologické. Mělo by to být dobré, moderní divadlo – to je vše. A každá strana by se měla podívat na celý festival od začátku do konce. Jinak je to jen o hostujících představeních. Mohli bychom také uvažovat nad tím, zda chceme zavést formu soutěže s mezinárodní porotou, abychom se neomezili pouze jedním prověřením výkonu.
- 3) Ponechejte divadlo mládeže včetně předplatného! Měli bychom se všichni podívat na premiéry, informovat se o našich uměleckých plánech, připozvat naše režiséry, scénické výtvarníky, skladatele, choreografy a také herce ke spolupráci.

Lenka Chválová

Schauspieldramaturgin Divadlo F. X. Šaldy
Liberec (DFXŠ)

- 1) Ich bin sehr froh, dass ich die Theaterleute aus Zittau persönlich kennen lernen konnte. Obwohl ich in Liberec von klein auf wohne, muss ich zugeben, dass ich das Theater in Zittau bis dahin nie besucht habe – erst nun, dank dem J-O-Š-Projekt. Es war für mich interessant, sich dessen bewusst zu werden, dass auch unsere offenen Grenzen stets ein unsichtbares Hindernis darstellen. Ich schätze persönliche Begegnungen mit deutschen Kollegen, dank denen ich weiß, dass wir viele gemeinsame Freuden und Sorgen haben, andererseits doch ziemlich unterschiedlich sind.
- 4) An das Vorlesen des Buches „Jak se dělá divadlo“ („Wie ein Theaterstück entsteht“) von Karel Čapek für Fahrgäste im Zug aus Liberec nach Zittau im Rahmen des J-O-Š-Festivals! Damals haben wir uns gar nicht gekannt und ich war neugierig, wie man Theater bei den Nachbarn macht. Im Rahmen der dramaturgischen Arbeit war es eine ziemlich ungewöhnliche Erfahrung und ich schätze Caspar Sawade sehr, der damals mit mir Čapek auf Deutsch gelesen hat, denn er zögert nicht, für sein Theater auch ziemlich ungewöhnliche Dinge zu tun.

Lenka Chválová

Činoherní dramaturgyně Divadla F. X. Šaldy
Liberec (DFXŠ)

- 1) Jsem velmi ráda, že jsem mohla zblízka poznat divadelníky ze sousední Žitavy. Přestože v Liberci bydlím od narození, musím přiznat, že jsem se do žitavského GHT nikdy dřív nedostala, až díky J-O-Š projektu. Bylo pro mě zajímavé si uvědomit, že i naše otevřené hranice stále představují neviditelnou překážku. Vážím si osobního setkání s německými kolegy, díky kterému vím, že máme mnohé podobné radosti i starosti – a některé naopak zcela odlišné.
- 4) Na čtení Karla Čapka Jak se dělá divadlo cestujícím ve vlaku z Liberce do Žitavy v rámci festivalu J-O-Š! Tehdy jsme se ještě vůbec neznali a byla jsem velmi zvědavá, jak se divadlo dělá u sousedů. V rámci dramaturgické práce to byla velmi nezvyklá zkušenost a vážím si pana Sawade, který se mnou tehdy Čapka četl v němčině, že neváhá dělat pro své divadlo i velmi netradiční věci.

Piotr-Bogusław Jędrzejczak

Künstlerischer Leiter Teatr Cypriana Kamila Norwida
Jelenia Góra (TCKN)

- 1) Wir glauben, dass eine solche Zusammenarbeit sehr nützlich und notwendig ist. Es ist jedoch wichtig, keine Routine zu entwickeln, keine Themen und Handlungsweisen von oben festzulegen. Pädagogik in der Kunst entsteht nur, wenn sie bei Gelegenheit geschieht und nicht, wenn sie Selbstzweck ist. Also: Wir sollten unseren Zuschauern einfach gutes Theater zeigen. Sowohl die Auftritte in der Nachbarschaft als auch die Auftritte in der Region und die gemeinsam produzierten. Das grundlegende Kriterium sollte die Regiearbeit des Autors sein. Nur so kann ein wirklich künstlerisch wertvolles Theater entstehen. Um dieses Ziel zu erreichen, sollten wir, also alle drei Seiten, aktiv die Aktivitäten des anderen verfolgen, Premieren sehen, die Akteure kennen.
- 4) So viele, dass es schwierig ist, alle zu erwähnen. Aber wir hoffen, dass viele solcher Momente noch kommen werden!

Piotr-Bogusław Jędrzejczak

Umělecký režisér divadla Teatr Cypriana Kamila
Norwida Jelenia Góra (TCKN)

- 1) Věříme, že taková spolupráce je velmi užitečná a nezbytná. Je však důležité nevytvářet rutinu, nedefinovat témata a způsoby jednání shora. Pedagogika v umění vzniká jen tehdy, když se odehrává příležitostně a ne, když je samoúčelná. Měli bychom ukázat našim divákům dobré divadlo. Jak představení v sousedství, tak představení v regionu a společně produkovat. Základním kritériem by měla být režijní práce autora. Jen tak lze vytvořit skutečně umělecky hodnotné divadlo. Abychom dosáhli tohoto cíle, měli bychom, všechny tři zúčastněné strany, navzájem aktivně sledovat aktivity partnerů, navštěvovat premiéry, poznávat herce.
- 4) Na tolik momentů, že je těžké všechny zmínit. Ale doufáme, že mnoho takových okamžiků ještě přijde!

Šimon Dominik

Schauspieldirektor Divadlo F. X. Šaldy Liberec (DFXŠ)

- 2) Ich denke, wir haben gelernt für das Zittauer Publikum zu spielen, die Vorstellungen in Zittau gelingen überraschend gut und die Begegnung der Nachbarn erhält somit eine weitere Kommunikationsebene, ich erinnere mich beispielsweise an die hervorragende – und wunderbar, mit großer Empathie wahrgenommene – Vorstellung von Noréns „Der Krieg“. Schön war auch die Zusammenarbeit mit der deutschen J-O-Š-Produktion. Es tut mir nur leid, dass ich die polnischen Kollegen nicht besser kennen lernen konnte. Ich habe das Gefühl, dass sie an den Projekten weniger teilgenommen haben, andererseits war die ganze Produktion bei unserem anspruchsvollen Theaterbetrieb nicht einfach, also verstehe ich wohl, dass nicht alles umgesetzt werden konnte.
- 3) Ich hoffe, dass persönliche Begegnungen mit den Künstlern und der Leitung des Zittauer Theaters fortgesetzt werden. Ohne gemeinsame Projekte können wir nur schwer in Kontakt bleiben – die Theatermenschen beider Länder haben nämlich keine Freizeit. Ich habe Ähnliches mit meinen Studienkollegen erlebt: Vier Jahre waren wir im täglichen Kontakt, aber als wir nicht mehr zusammenarbeiten, trafen wir uns in den nächsten vier Jahren nicht ein einziges Mal. Dank gemeinsamer Projekte in Liberec können wir das Theater neben dem alltäglichen Theaterbetrieb als Ereignis und Kommunikation wahrnehmen, die uns grenzübergreifend verbindet. Wenn sich aber die Zusammenarbeit entwickeln soll, muss sie den Tagesbetrieb unserer Theater besser berücksichtigen. Jetzt wissen wir schon alle, wie unterschiedlich die Theaterbetriebe in Liberec und in Zittau sind.

Šimon Dominik

Ředitel činohry Divadla F. X. Šaldy Liberec (DFXŠ)

- 2) Myslím, že jsme se naučili rádi hrát pro žitavské publikum, vystupuje se nám v Žitavě až překvapivě dobře a setkávání sousedů tím získává další komunikační rozměr, vzpomínám třeba na vynikající – a skvěle a s velkou empatií přijaté – představení Norénovy Války. Dobře se nám spolupracovalo i s německou produkcí J-O-Š. Je mi líto, že jsem víc nepoznal polské kolegy, mám pocit, že se účastnili projektů méně, na druhou stranu celá spolupráce v našem náročném provozu nebyla lehká, takže zcela chápu, když vše nevyšlo podle maximalistických představ.
- 3) Doufám, že bude pokračovat osobní setkávání s umělci a vedením žitavského divadla. Bez společných projektů se nám těžko podaří zůstat v kontaktu – divadelníci v obou zemích totiž nemají žádný volný čas. Mám to tak stejně třeba se svými spolužáky z DAMU. Čtyři roky v dennodenním kontaktu, a když spolu dnes nepracujeme, nevidíme se třeba zase čtyři léta. Společné projekty nám v Liberci pomáhají vnímat divadlo vedle každodenního provozu víc jako událost a komunikaci, která nás může spojovat přes hranice. Pokud se má ale spolupráce rozvíjet, musí bezpodmínečně více respektovat právě denní provoz našich divadel. Teď už snad všichni víme, v čem se tento provoz v Liberci od žitavského liší.

Děkujeme za Vaše odpovědi! (em/ef)

Vielen Dank für Ihre Antworten! (em/pp)

Herecká dílna, Jan Jedlinský

© Roman Dobeš

PĚT SRPNOVÝCH DNÍ V KŮŽI UMĚLCE FÜNF SOMMERTAGE ALS KÜNSTLER

Ohlédněte se společně s námi za třemi ročníky libereckého tanečně-divadelního workshopu Ochutnejte divadlo.

Udělalí jsme „první krok“, o rok později jsme se postavili „na vlastní nohy“ a letos jsme se do toho pustili „s plnou vervou“! Aneb taková byla za poslední tři roky motta jedinečného letního workshopu Ochutnejte divadlo, který probíhá každé léto v Malém divadle v Liberci.

5 dní, 4 dílny, 1 vystoupení. Jedná se o jedinečný koncept, v rámci kterého si účastníci dílny nevybírají, ale navštěvují je ve dnech pondělí až čtvrtek všechny. Schází se proto v devět hodin ráno a končí až kolem šesté hodiny večerní. Na programu jsou vždy dvě dílny tradiční – herecká a taneční – a dvě dílny speciální. V roce 2017 šlo například o alternativní divadlo pod vedením skupiny Psychoteatr, v loňském roce o Commedii dell'arte s lektory Maddalenu Rossi a Jáchymem Kučerou a letos o japonský kjógen (komická odlehčující divadelní forma tradičně vkládaná jako mezihra do vážného obřadního divadla nó) pod taktovkou Igora Dostálka.

Za poslední tři roky pracovalo na Ochutnejte divadlo celkem 15 lektorů. Stálíci mezi nimi je herec DFXŠ Jan Jedlinský, který vedl všechny tři roky herecký program – s podporou kolegů Jany Hejret Vojtkové, Petra Hanáka a Pavla Richty – a zároveň je spoluorganizátorem celé akce: „Většina účastníků si vždy vyzkoušela různé role v různých dramatických situacích a vlastně jsme se tak nejvíce přiblížili reálnému procesu zkoušení. Ohlédnou-li se za uplynulými třemi roky, jsem rád, že herecká dílna má nenucený přirozený vývoj – že ačkoliv nikdy nevíme, kam nás těch pět srpnových dní zavane, nikdy neochutnáme dvakrát totéž.“

Neboť je živé publikum nezbytnou součástí divadla, i náš workshop je poté v pátek touto katarzí zakončen. Nejedná se však o předem připravené představení. Jde hlavně o radost, legraci, hru a poznání. Je spíše takové energické zakončení, které vychází z lidí a které vznikne během týdne na všech čtyřech dílnách. Každý si tak zatančí, ukáže něco z hereckého umu i z dalších dvou speciálních dílen, jako

Ein Fazit nach drei Workshop-Jahrgängen „So schmeckt Theater“ in Liberec.

Wir haben den ersten Schritt gemacht, uns danach auf eigene Beine gestellt und in diesem Jahr geben wir Vollgas. Das könnte das Fazit der drei Jahrgänge des außergewöhnlichen Liberecer Sommerworkshops „So schmeckt Theater“, der Tanz wie Schauspiel vereint, lauten.

Fünf Tage, vier Werkstätten, eine Vorstellung. Es gibt hierfür ein spezielles Konzept, in dessen Rahmen die Teilnehmer nicht die Werkstätten auswählen müssen, sondern von Montag bis Donnerstag alle besuchen können. Man trifft sich täglich um neun Uhr morgens und verabschiedet sich neun Stunden später nach Hause. Auf dem Programm stehen jedes Jahr zwei traditionelle Kurse – für Tanz und Schauspiel – und zwei spezielle. Im Jahr 2017 fand beispielsweise unter der Leitung der polnischen Gruppe Psychoteatr ein Workshop für alternatives Theater statt. Im vergangenen Jahr war es ein Commedia dell'arte-Workshop mit den Lektoren Maddalena Rossi und Jáchym Kučera. In diesem Jahr ist es nun das japanische Kjógen-Theater unter der Leitung von Igor Dostálek gewesen, eine komisch-leichte Theaterform, ein Zwischenspiel bei den traditionellen Theaterzeremonien namens Nó.

Innerhalb dieser drei Jahrgänge arbeiteten bei den Sommerkursen insgesamt 15 Lektoren. Darunter wiederkehrend der Schauspieler des Šaldy-Theaters Jan Jedlinský, der jedes Jahr das Schauspielprogramm leitete. Natürlich mit Unterstützung von Kollegen wie Jana Hejret Vojtková, Petr Hanák und Pavel Richta. Er ist zugleich Co-Organisator der Veranstaltung: „Die meisten Teilnehmer haben verschiedene Rollen in unterschiedlichen dramatischen Situationen probiert und wir sind somit dem tatsächlichen Probetrieb sehr nah gekommen. Wenn ich auf die drei vergangenen Jahrgänge zurückblicke, bin ich froh, dass die Schauspielwerkstatt eine natürliche Entwicklung erlebt. Und obwohl wir vorher nie wissen, wohin uns die fünf Sommertage führen, probieren wir nie zweimal dasselbe“, betont Jedlinský in seiner Bilanz.

Da Publikum immer ein Bestandteil des aktiven Theaters ist, endet unser Workshop alljährlich durch eine Katharsis. Es handelt sich

byl již zmíněný japonský kjógen letos či dílna autorského psaní Matheje Thomky vloni. „Před pátečním představením jsem nervózní, jako bych měla vystupovat sama. Po něm jsem pak pyšná a zároveň si oddychnu, že jsme vše přežili ve zdraví. Poté slavíme a hned druhý den se mi začne po té padesátileté rodině stýskat,“ popisuje své pocity Michaela Raňanská, hlavní organizátorka projektu.

Není nad to ochutnat víckrát

Workshop zaštiťuje Divadlo F. X. Šaldy, ale v této formě vznikl hlavně díky podpoře projektu Mezinárodní spolupráce divadel J-O-Š v Trojzemí Německo-Polsko-Česká republika, financovaný z dotačních prostředků Programu spolupráce Česká republika – Svobodný stát Sasko 2014–2020. Na základně toho byl kurz finančně dostupný pro zájemce všech věkových kategorií, což je mimo jiné pro Ochutnejte divadlo také specifické – setkávají se zde lidé napříč generacemi. Mezi zhruba padesáti účastníky najdete například i sourozence či rodiče s dětmi a narazíte zde také na „staré známé“ tváře.

„I přes mou několikaletou praxi v divadelním prostředí jsem skutečně nezažil jediný workshop, který má tolik k předání a k naučení. Ochutnejte divadlo mě vždy posunulo o kus dál a jsem plně rozhodnut ho navštěvovat i v následujících letech,“ říká Vojtěch Bursa, který kurzem prošel opakovaně a není jediný. Téměř 30 % zúčastněných je v posledních třech letech stejných! A proč se vrací? „Je to pro mě týden, kde můžu dělat to, co mě baví, s lidmi, kteří jsou podobně ‚trhlí‘ a kde i tak trochu prolomím hranice své komfortní zóny. Každý ročník je naprosto originální a jedinečný,“ vysvětluje Libuše Bořilová.

Tak co? Přidáte se příští rok i vy? Ochutnáte s námi divadlo?
(hk/mr)

Japonský kjógen, Igor Dostálek

Ochutnejte divadlo

allerdings um keine im Voraus vorbereitete Inszenierung, sondern mehr um Improvisation. Dabei geht es vor allem um Freude, Spaß, Spiel und Erkenntnis. Dadurch entsteht ein energiegeladener Abschluss, der aus allen Teilnehmern selbst erwächst und der innerhalb einer Woche in den vier Werkstätten entsteht.

Jeder tanzt, zeigt etwas von seiner Schauspielkunst oder aus den anderen speziellen Kursen. In diesem Jahr zum Beispiel Elemente aus dem japanische Kjógen-Theater, im vergangenen Jahr die Schreibwerkstatt von Mathej Thomka. Hauptorganisatorin Michaela Raňanská beschreibt ihre Gefühle: „Vor der Vorstellung am Freitag bin ich immer nervös, als ob ich selbst auftreten müsste. Danach bin ich aber sehr stolz und zugleich atme ich auf, dass wir alles gut und gesund überstanden haben. Dann feiern wir – und schon am folgenden Tag bin ich traurig, dass ich diese Familie von fünfzig Mitgliedern nicht mehr sehe.“

Man muss es mehrmals probieren

Der Sommerworkshop wird zwar vom F. X. Šaldy-Theater veranstaltet, er entstand aber in dieser Form vor allem durch die internationale Theaterkooperation J-O-Š im Dreiländereck mit Polen und Deutschland, finanziert aus den Mitteln des EU-Kooperationsprogramms Tschechische Republik – Freistaat Sachsen 2014–2020. Daher wurde der Kurs für Interessenten aller Altersgruppen finanziell erschwinglich. Das ist übrigens ein besonderes Merkmal: Hier treffen sich Menschen aller Generationen. Unter den etwa fünfzig Teilnehmern finden wir Geschwister, Eltern mit Kindern und auch alte Bekannte.

„Trotz meiner mehrjährigen Praxis in der Theaterwelt habe ich keinen ähnlichen Workshop erlebt, der so viel Potential zum Vermitteln und Lernen hat“, sagt Vojtěch Bursa, der am Kurs mehrmals teilgenommen hat. Durch „So schmeckt Theater“ konnte er sich weiterentwickeln und wird es auch in kommenden Jahren weiter besuchen. Dabei ist er nicht der einzige. Bis zu 30 Prozent der Teilnehmer besuchen die Sommerworkshops mehrfach.

Welche weiteren Gründe gibt es dafür? „Es ist für mich eine Woche, in der ich tun kann, was mir Spaß macht, gemeinsam mit Menschen, die ähnlich ‚verrückt‘ sind wie ich und wo ich ebenfalls die Grenzen meiner Komfortzone überschreiten kann. Jeder Jahrgang ist völlig neu und einzigartig“, erklärt Libuše Bořilová.

Nun warten die Organisatoren schon auf die Teilnehmer im nächsten Jahr. Denn es lohnt sich, das Theater an fünf Sommertagen leibhaftig zu erleben!

(hk/mr/pp)

„So schmeckt Theater“

J-O-S-Festival 22. – 26.05.2019 @ GHT Zittau

© Paweł Sosnowski

Festival WTF?! 17. – 19.05.2019 @ Malé divadlo Liberec

© Elmar Mann

HEIßE MAIWOCHEN AN DER NEIßE HORKÉ MÁJOVÉ TÝDNY NA NISE

Der Mai stand im Dreieck unter der Flagge Europas – und zweier Theaterfestivals in Liberec und Zittau.

Das Dreiländereck wird natürlich nicht nur von markanten Bergen geprägt, sondern auch von der Neiße als Grenzfluss wie Wasserader zwischen Liberec und Zittau. Im Mai – angefangen vom Fest am Dreiländerpunkt und beendet von der Europawahl mitsamt erfolgreichem Bürgerentscheid pro Bewerbung Zittaus als europäische Kulturhauptstadt 2025 – zeigten die beiden traditionellen Theaterfestivals erneut die Eigenheiten wie Gemeinsamkeiten der quasi benachbarten Theaterhäuser am Fluss.

Während in Zittau Internationalität und subtile Schauspielkammerstücke im Fokus stehen, liefert Liberec mit „WTF?!“ eher den Zeitgenossen eine landesweite und spartenübergreifende Leistungsschau von Theater- und Musikmachern. Vom 17. bis 19. Mai wartete dort im Kleinen Theater in imposanter Dichte ein Reigen unterschiedlichster Formen, welcher in lockerer, jugendaffiner Art im ganzen Haus tobte. Eines der 13 verschiedenen Stücke: Das Gastspiel „The Walking Z“ aus Zittau, als einziges mit Übertiteln übersetzt.

Kinder als Rettungsanker

Gleich zu Beginn erfolgte ein Zukunft prägendes Ereignis: die Übergabe des Staffelstabs – hier ein Madonnabildnis mit aufgeklebter Gaffabandrolle. Denn das Festival ist eine interne Eigengeburt aus dem Schauspielensemble, die unter dem Namen „F. X. Kalby-Theater“ vor acht Jahren startete, deren drei Gründer – Barbora Kubátová, Jakub Albrecht und Tomáš Dianiška – aber nun in Prag spielen. Jetzt übernahmen Ondřej Ulihrach und Petr Hanák feierlich das Zepter, um das Festival zu eröffnen. Es folgten sogleich die anwesenden Vorgänger mit ihrem Divadlo pod Palmovkou und der fulminanten Farce „Der letzte Grund, sich nicht umzubringen“. Die Antwort heißt schlicht: Fortpflanzung.

Weitere Höhepunkte: Das Supermarktsolo „An der Kasse“ von Pavol Seriš, der als Comedian mit sportlicher wie mimischer Hochform das Publikum im rappenden Saal begeisterte. Aber auch „Proton!!!“ von Vosto5, die als musikalische Lesung mit viel Videotechnikeinsatz die Zersetzung der Ostrauer Band Proton nachzeichnete, gelang eindringlich. Der Sonntag klang mit der Premiere von „Über Feen und den Drachenkönig“ des hauseigenen Schauspielstudios gediegen aus.

Kvĕten byl v Trojzemí pod vlajkou Evropy – a dvou divadelních festivalů v Liberci a Žitavě.

Trojzemí je charakteristické nepochybně nejen pozoruhodnými horami, ale je také ovlivněno řekou Nisou, vodním tokem tvořícím hranici mezi Libercem a Žitavou. V květnu – počínaje festivalem v bodě Trojzemí a konče volbami do Evropského parlamentu a úspěšným referendem o ucházení se Žitavy o titul Evropské hlavní město kultury 2025 – dva tradiční divadelní festivaly opět ukázaly zvláštnosti a podobnosti kvazi-sousedních divadel podél toku řeky.

Zatímco v Žitavě se pozornost zaměřuje na internacionálnost a jemné komorní činoherní inscenace, poskytuje liberecký „WTF?!“ svým současníkům celostátní a průřezovou přehlídku divadelních a hudebních tvůrců. Od 17. do 19. května čekala v Malém divadle v působivém nahuštění řada nejrozumnějších forem, které řádily v poklidném mladistvém duchu v celé budově. Jedno ze 13 různých představení: hostující inscenace „The Walking Z“ ze Žitavy, bylo jako jediné doplněné titulky.

Děti jako záchranný kruh

Hned na začátku se odehrála událost ovlivňující budoucnost: předání festivalové štafety – tady má portrét Madony s připevněnou gafou. Protože festival se vnitřně zrodil z činoherního souboru, který začal jako „Divadlo F. X. Kalby“ před osmi lety, jehož tři zakladatelé – Barbora Kubátová, Jakub Albrecht a Tomáš Dianiška – ale nyní hrají v Praze. Žezlo k otevření festivalu slavnostně převzali Ondřej Ulihrach a Petr Hanák. Bezprostředně poté následovali přítomní zakladatelé s Divadlem pod Palmovkou s brilantní fraškou „Poslední důvod, proč se nezabít“. Odpověď je snadná: rozmnožování.

Ondřej Ulihrach, Barbora Bezáčková & Petr Hanák

© Elmar Mann

Bis zum J-O-Š-Festival, ein paar Kilometer flussabwärts am Gerhart-Hauptmann-Theater, blieben da nur noch zwei Tage Zeit: In Zittau konnte man an fünf Tagen elf Vorstellungen von sieben Bühnen aus sechs Städten in fünf EU-Staaten erleben. Dabei wie im Vorjahr zu Gast: das slowenische Nationaltheater aus Nova Gorica. Nach Molières „Don Juan“ kamen diese nun mit „Die menschliche Stimme“, jenem Telefonmonolog von Jean Cocteau aus dem Jahre 1930, hier in Regie von Ajda Valcl und intensiv gespielt von Helena Peršuh. Als zweites Gastland jenseits des Gastgeberdreiecks feierte das Teatro Libero Milano mit „Malamore“ als Schauspiel von Andrea Brunetti seine Zittau-Premiere. Brunetti inszeniert eine alte Ehe mit wenigen Mitteln, aber großer Präzision in der tragenden Metapher zwischen Hofnarrin und König, im steten Rollentausch bei den teils komischen, oft traurigen Machtspielchen. Alessia Vicardi und Luigi Guaineri beeindruckten dabei derart, dass Brunetti nächstes Jahr in Zittau inszenieren wird.

Humoriger gingen es die Kollegen vom Divadlo F. X. Šaldy aus dem benachbarten Liberec an: Denn „Eine Enthandung in Spokane“ ist eine echt schwarze Komödie des irischen Autors und Filmregisseurs Martin McDonagh. Regisseur Jiří Š. Hájek schert sich dabei nicht um politische Korrektheit, sondern reizt den Text in Sachen Lakonie und schäbiger Optik im Sinne des Autors aus und scheut weder Blackfacing noch eine behände Händeflut. Auch hier ist die gemeinsame Kulturgeschichte greifbar und Jan Jedlinský in der Hauptrolle des eindimensional Einhändigen überzeugend.

Schnitzlers Reigen und Rattheis Zombies

Das Festivalgerüst lieferten die drei eigenen neuen J-O-Š-Produktionen, immer im Kontext des Trinationalen: Einerseits Sławomir Mrożek „Auf hoher See“ in Regie von dessen Landsmann Grzegorz Stosz. Den zweiten Zittauer Baustein inszenierte Stephan Bestier: Die Uraufführung „The Walking Z“ von Daniel Ratthei aus Cottbus greift akute Probleme der Jetzt- als Netz- wie Drogenzeit auf. Er gewann mit dieser Idee eine der drei viermonatigen Autorenresidenzen und wurde dafür von der Jury vor zwei Jahren hier ausgezeichnet.

Die rasante Neuinszenierung von „Reigen-Korowód-Rej“ in Regie von Dorotty Szalma, überaus heutig aktualisiert und daher mit „Zehn Chats nach Arthur Schnitzler“ untertitelt, stieß im katholischen Jelenia Góra auf Ablehnung, wobei diese interessanterweise mit Joe Ortons Sündenreigen „Was der Butler sah“ in Regie von Marek Siudym zum Festival kamen.

Aber auch drei andere polnische Bühnen sind Stammgast in Zittau: Das Lubuski Teatr aus Zielona Góra servierte „JUM‘AH. Eine arabische Nacht“, das Zdrojowy Teatr Animacji, also das Animationstheater aus Bad Warmbrunn, dem Kurort vor Jelenia Góra am Fuße der Schneekoppe, bot „Der gestiefelte Kater“. Und das Psychoteatr Wrocław kam mit „Die Dinge“, einem Mix aus Schauspiel, Tanz, Musik, geprägt vom Gesang von Angelika Pytel.

Der größte Festivalerfolg ergab sich allerdings erst in der Nacht, also rund fünf Stunden nach dem Abschluss, genau um 1:20 Uhr morgens: Denn die Bürgerbefragung zur europäischen Kulturhauptstadtbewerbung, die sich Zittau als einzige Stadt auferlegte, ging mit satter Dreiviertelmehrheit zugunsten der Kulturbürger aus, wobei die Feier dank Müdigkeit ausfiel. Die neunte Festivaledition findet vom 27. bis 30. Mai 2020 statt. Dann in leicht komprimierter Form, denn die EU-Förderung, welche in den jüngsten drei Jahren die trinationale Theaterkooperation im Wesentlichen trug, läuft nun im Herbst aus. (em)

Další zajímavosti: supermarketové sólo „Pri kase“ od Pavola Serié, který jako komik se špičkovou sportovní a mimickou formou publikum nadchnul v přeplněném sále. Ale naplno uspěl také „Proton!!!“ od Vostoš, který zobrazoval rozklad ostravské kapely Proton jako hudební čtení se spoustou videotechnologie. Nedělní zakončila zdařilá premiéra „O vlách a králi draků“ domácího divadelního studia.

Do festivalu J-O-Š, několik kilometrů po proudu řeky v Divadle Gerharta Hauptmanna, zbývaly už jen dva dny: v Žitavě jste mohli během pěti dnů zažít jedenáct představení sedmi divadel ze šesti měst z pěti států EU. Stejně jako v předešlém roce: Slovinské národní divadlo z Nové Gorice. Po Moliérově „Donu Juanovi“ vystoupili s „Lidským hlasem“, telefonním monologem od Jeana Cocteau z roku 1930, zde v režii Ajdy Valcla intenzivně zahrála Helena Peršuh. Druhá hostitelská země mimo hostitelského Trojzemí měla svou premiéru v Žitavě. Teatro libero Milano představilo inscenaci „Malamore“ od Andrey Brunetti. Brunetti inscenuje staré manželství s malými prostředky, ale velkou přesností v podpůrné metafoře mezi šaškem a králem, v neustálé výměně rolí v někdy komických, často však smutných mocenských hrách. Alessia Vicardi a Luigi Guaineri zapůsobili natolik, že Brunetti bude příští rok inscenovat v Žitavě.

Humorněji k tomu přistoupili kolegové z Divadla F. X. Šaldy ze sousedního Liberce: „Useknutá ruka“ od irského autora a filmového režiséra Martina McDonagha je skutečnou černou komedií. Režisér Jiří Š. Hájek se nestará o politickou korektnost, ale dráždí text z hlediska lakonického a ošuntělého pohledu ve stylu autora a neostýchá se ani blackfacingu, ani záplavy rukou. I zde je hmatatelná společná kulturní historie a Jan Jedlinský je v hlavní roli dimenzionálního jednorukého přesvědčivý.

Schnitzlerovo Kolo a Rattheiovy zombie

Festivalový program byl obohacen třemi novými inscenacemi J-O-Š, vždy v kontextu trinationálnosti: na jedné straně „Na širém moři“ od Sławomira Mrożeka, jenž režíroval jeho krajan Grzegorz Stosz. Druhý žitavský příspěvek inscenoval Stephan Bestier: premiéru „The Walking Z“ od Daniela Rattheie z Chotěbuzi, která řeší akutní problémy dneška jako sítě v době drogové.

Razantní nová inscenace „Reigen-Korowód-Rej“ v režii Dorotty Szalma, aktualizovaná pro dnešní dobu, a proto s podtitulem „Deset chatů podle Arthura Schnitzlera“ byla v katolické Jelení Hoře odmítnuta, přičemž je zajímavé, že přijeli na festival s hříšným kolem od Joa Ortona „Co viděl komorník“ v režii Marka Siudyma.

Také další tři polská divadla jsou v Žitavě stálými hosty: divadlo Lubuski Teatr ze Zelené Hory připravilo „JUM‘AH. Arabská noc“ a animační divadlo z lázeňské části Jelení hory na úpatí Sněžky Zdrojowy Teatr Animacji nabídlo „Kocoura v botách“. Divadlo Psychoteatr Wrocław vystoupilo s „Věcmi“, s mixem činohry, tance a hudby charakterizované zpěvem Angeliky Pytel.

Největší úspěch festivalu však vyústil až v neděli v noci, tedy asi pět hodin po jeho konci, v 1:20 ráno: neboť referendum o ucházení se Žitavy o titul Evropského hlavního města kultury, dopadlo bohatou třičtvrtěninou většinou ve prospěch kulturních občanů. Devátý festival se uskuteční od 27. do 30. května 2020. Avšak v mírně komprimované podobě, protože finanční prostředky EU, které v prvních třech letech výrazně podporovaly divadelní spolupráci, budou nyní na podzim vyčerpány. (em/ef)

© Artjom Belan, Patrik Borecký, Roman Dobeš, Nikolai Schmidt, Paweł Sosnowski

TERMINE | TERMINY | TERMÍNY

09.2019 – 11.2019

29.09. 15:00 | Malé divadlo Liberec
O vílách a Králi draků
Herecké Studio DFXŠ

17.11. 19:30 | GHT Zittau | Wiederaufnahme
The Walking Z
Jugendstück | Daniel Ratthei

20.11. 19:30 | GHT Zittau | Letztmalig!
The Walking Z
Jugendstück | Daniel Ratthei

- 👁️ S německými a/nebo polskými titulky | Z niemieckimi i/lub polskimi napisami | Mit deutschen und/oder polnischen Übertiteln
- 👁️ S německými a/nebo českými titulky | Z niemieckimi i/lub czeskimi napisami | Mit deutschen und/oder tschechischen Übertiteln
- 👁️ S českými a/nebo polskými titulky | Z českými i/lub polskimi napisami | Mit tschechischen und/oder polnischen Übertiteln

Kompletní program: www.saldovo-divadlo.cz
Peľny repertuar na: www.teatrnorwida.pl
Vollständiges Repertoire unter: www.g-h-t.de

Europäische Union. Europäischer
Fonds für regionale Entwicklung.
Evropská unie. Evropský fond pro
regionální rozvoj.

Ahoj sousede. Hallo Nachbar.
Interreg V A / 2014–2020

„The Walking Z“ GHT

„O vílách a Králi draků“ DFXŠ